

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การมีคู่ครองเป็นเรื่องธรรมชาติที่พระองค์อัลลอฮ์ﷻได้ปลูกฝังไว้ในสัญชาตญาณของสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งที่เป็นมนุษย์ สัตว์ และพืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระองค์ทรงกำหนดแนวทางการรักษาเชื้อสายวงศ์ตระกูลด้วยการมีคู่ครองตามกฎเกณฑ์ที่พระองค์ทรงกำหนดไว้เช่นกัน ในเรื่องนี้พระองค์ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴾

(الذاريات: 49)

ความว่า “และจากทุกๆ สิ่งนั้นเราได้สร้างขึ้นเป็นคู่เพื่อพวกเจ้าจะได้ใคร่ครวญ”

(อัลซารียาต อายะฮที่ :49)

พระองค์ อัลลอฮ์ﷻได้ยืนยันไว้ว่า พระองค์ทรงสร้างคู่ครองให้แก่มนุษย์เพื่อให้เกิดความรัก ความอบอุ่น และความเมตตา เพื่อพวกเขาจะได้ใช้ชีวิตร่วมกัน ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ﷻได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا
وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾

(الروم:21)

ความว่า “และส่วนหนึ่งของสัญญาณทั้งหลายของพระองค์ คือการที่พระองค์ได้ทรงสร้างคู่ครองให้แก่พวกเจ้าเองจะได้สงบอยู่กับนาง และ

ทรงให้มีความรักใคร่และเมตตาระหว่างพวกเจ้า แท้จริงในการนี้ย่อม
เป็นสัญญาณแก่กลุ่มชนผู้ไตร่ตรอง”

(อัลรุม อายะฮฺที่ :21)

(Al-khin, 1996:2/9) มีใจความว่า “เมื่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงสร้างมนุษย์
ขึ้นมาและได้กำหนดให้มนุษย์นั้นมีสัญชาติญาณความต้องการทางเพศที่ทำให้ผู้ชายมอง
สตรีด้วยความพึงพอใจเช่นเดียวกับสตรีทางธรรมชาติในด้านนี้และจัดให้มีการดำเนินการ
การอย่างเป็นระบบ โดยการได้บัญญัติการสมรส เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่พึง
ตัวอย่างมั่นคง และแน่นแฟ้นอยู่ในส่วนลึกของมนุษย์ทั้งเพศชายและเพศสตรี โดยถือว่า
การสมรสเท่านั้นที่จะสนองความต้องการชนิดนี้ได้อย่างระบียบ ซึ่งอิสลามไม่ได้ใช้ให้เก็บ
กอดสัญชาติญาณนี้ไว้และไม่ได้ทำลายความเป็นชายด้วยการห้ามสมรสหรือด้วยการ
เรียกร้องไปสู่ลัทธิการไม่มีภรรยา”

(อรุญ นุญชม.ม.ป.ป.4:5 และ Al-khin 1996 2/10) ได้กล่าวว่าอิสลามก็ไม่ปล่อยให้
สัญชาติญาณความต้องการทางเพศของมนุษย์เป็นไปอย่างอิสระเสรีอย่างไร้ขอบเขต เพราะ
จะเป็นการทำลายตนเอง ทำลายผู้อื่น ทำลายจริยธรรม และทำลายสถาบันครอบครัว และ
เป็นการเปิดประตูรับการล่อลวงของชัยฏอน (มารร้าย) แต่อิสลามมีจุดยืนที่มั่นคง อยู่ที่สาย
กลางตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์โดยให้พวกเขาสามารถแสดง
บทบาทในทางที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ในการกำเนิดมนุษย์และดำรงคงอยู่ต่อไป

อิสมาแอ อาลี กล่าวว่า “มะฮัร คือทรัพย์สินค่าสมรสที่ชายต้องการชำระให้แก่สตรี
อันเนื่องมาจากการสมรส และเป็นสิทธิโดยสมบูรณ์ของภริยาเพียงผู้เดียวเท่านั้นโดยบุคคล
อื่นไม่มีสิทธิใดๆเลยในมะฮัรไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม” (อิสมาแอ อาลี 2547: 61) พระองค์
ﷻ ได้ตรัสไว้

﴿وَأْتُوا النِّسَاءَ صِدْقًا مِّنْ نَّبْوَانِكُمْ﴾

(النساء:4)

ความว่า “และพวกเจ้าจงมอบแก่บรรดาสตรี ซึ่งมะฮัรของพวกนาง ด้วยความเต็มใจ”

(อันนิซาอฺ อายะฮฺที่ 4)

มะฮัร อาจจะเป็นเงินทองหรือทรัพย์สินอย่างอื่นก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นกับข้อตกลงทั้งสองฝ่ายเช่น บ้านเรือนเรือกสวน ไร่นา เครื่องประดับฯลฯ สิทธิและประโยชน์จากทรัพย์สิน เช่น สิทธิการอาศัยอยู่บ้าน สิทธิการเพาะปลูกบนที่ดินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้จากทรัพย์สินและสามารถกำหนดเป็นราคาได้(อิสมาแอ อาลี, 2547:61)

มะฮัร ไม่ใช่ค่าตัวในการประเมินราคาของสินค้านักผู้หญิงจึงมิใช่สินทรัพย์ที่ผู้ปกครองสามารถตั้งราคาตัวเพื่อซื้อขายกัน ถ้าค่าตัวสูงกลับกลายเป็นว่าสินค้านั้นต้องดี แต่ถ้าค่าตัวถูกสินทรัพย์ที่ได้อาจไม่ใช่ของดี การมอบในลักษณะนี้ถือเป็นการดูถูกศักดิ์ศรีของสตรี เพราะของแพงอาจไม่ใช่อะไรที่คิดไว้ก็ได้ อิสลามจึงไม่กำหนดค่ามะฮัร แต่ได้มอบหมายไว้กับความพร้อมของฝ่ายชายและความสบายใจของฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละสังคมที่แตกต่างกันไปอัลกุรอานได้กล่าวถึงเรื่องราวในอดีตที่นะบิซุฮัยบ์ได้ยกลูกสาวให้แต่งงานกับนะบิซุฮัยบ์โดยตั้งเงื่อนไขว่าให้นะบิซุฮัยบ์ทำงานเป็นลูกจ้างเป็นเวลา 8 ปีเพื่อเป็นค่าตอบแทนในการแต่งงานในครั้งนี้ ซึ่ง นะบิซุฮัยบ์ ได้เพิ่มอีก 2 ปีรวมเป็น 10 ปีการทำงานโดยไม่คิดค่าจ้างในครั้งนี้ หากประเมินเป็นตัวเลขแล้วนับเป็นจำนวนที่มากพอสมควร แต่ไม่ใช่เป็นหลักฐานเพื่อนำจะมาปฏิบัติ อย่างน้อยเพื่อเป็นบทเรียนว่าการกำหนดค่ามะฮัรระหว่างแหวนเหล็กเพียงหนึ่งวงหรือการสอนอัลกุรอานกับการเป็นลูกจ้างเป็นระยะเวลาถึง 10 ปี นั้นขึ้นอยู่กับธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันในสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย¹

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นพบว่าประเด็นการกำหนดค่ามะฮัรจะส่งผลต่อการตกลงหรือยกเลิกสำหรับคู่หมั้นในอนาคตได้ ซึ่งผู้วิจัยกำลังศึกษาและพบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดค่ามะฮัร ของมุสลิมในตำบลลิคด อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งมีหลายประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่า สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของตำบลลิคด อำเภอเมือง จังหวัดยะลา อยู่ห่างจาก

¹ มัสลัน มาหะมะ แต่งงานง่าย ซินายาก มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

ยะลาประมาณ 12 กิโลเมตร สภาพความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่จะอาศัยเป็นชุมชน กิ่งเมือง ประกอบอาชีพ ฐานะ และตำแหน่งทางสังคมที่หลากหลาย เช่น รับราชการ พนักงานบริษัท เกษตรกร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อิมามมัศยิด ตลอดจนนักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น ประชากรตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาที่หลากหลายเช่นกัน และหลายระดับ เช่น สำเร็จจากต่างประเทศ สถาบันอุดมศึกษา และ สถาบันการศึกษาปอเนาะ เป็นต้น อีกทั้งค่านิยมประชากรในพื้นที่ตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ยังมีการแข่งขันในลักษณะวัตถุนิยมค่อนข้างสูง ซึ่งทั้งหมดนี้มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดมะฮัรที่มีแนวโน้มสูงอีกด้วย

ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจและเล็งเห็นความสำคัญจะศึกษา เรื่อง “มะฮัรในกฎหมายอิสลาม สภาพและปัญหาการปฏิบัติใช้ของมุสลิม ตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา” ซึ่งผู้วิจัยมีความมุ่งหวังที่จะให้วิจัยเรื่องนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องมะฮัรดังกล่าวและส่งเสริมในการปฏิบัติเพื่อสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอิสลามต่อไป

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องมะฮัรในกฎหมายอิสลาม:สภาพและปัญหาการปฏิบัติใช้ของมุสลิม ตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้รวบรวมเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1.2.1 อัลกุรอาน

สำหรับเรื่องมะฮัรพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในซูเราะฮ์ต่างๆดังต่อไปนี้

1.2.1.1 พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَأَتَوْنَا نِسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبَّنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا
فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا﴾

(النساء: 4)

ความว่า “และพวกเจ้าจงให้แก่บรรดาหญิงซึ่งมะฮัรของนาง ด้วยความเต็มใจ แต่ถ้านางเห็นชอบที่จะให้สิ่งหนึ่งแก่พวกเจ้าจากมะฮัรนั้นแล้ว ก็จงบริโภคสิ่งนั้นด้วยความเอร็ดอร่อยและโอชา”

(อันนิซาอฺ อายะฮฺที่ 4)

อายะฮฺอัลกุรอานที่กล่าวนั้นมีความสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์นี้คือมะฮัรเป็นสิ่งที่ได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายอิสลามเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ฝ่ายชายทุกคนต้องให้แก่ฝ่ายหญิงด้วยความเต็มใจทั้งสองฝ่ายโดยในอายะฮฺไม่ได้บอกถึงจำนวนเท่าไรถึงจะเรียกว่ามะฮัรได้โดยได้กล่าวแต่เป็นสิ่งที่นางชอบ ดังนั้นจำเป็นต้องกลับมาดูที่สภาพความพร้อมของทั้งสองฝ่าย เพื่อที่จะกำหนดค่าของมะฮัรให้สอดคล้องและยินดีเต็มใจทั้งสองฝ่ายได้

1.2.1.2 พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَّا وَرَاءَ ذَٰلِكُمْ أَن تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

(النساء: 24)

ความว่า “และบรรดาหญิงที่อยู่ในปกครองของสามี นอกจากที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองเป็นบัญญัติของอัลลอฮฺที่มีแก่พวกเจ้า และได้ถูกอนุมัติให้แก่พวกเจ้าที่นอกเหนือจากนั้นในการที่พวกเจ้าจะแสวงหามาด้วยทรัพย์ของพวกเจ้าในฐานะเป็นผู้แต่งงานมิใช่ในฐานะผู้ล่วงประเวณี ดังนั้นหญิงใดที่พวกเจ้าเสพสุขด้วยนางจากบรรดาหญิงเหล่านั้น ก็จงให้แก่พวกนาง ซึ่งสินตอบแทนแก่พวกนาง

ตามที่มีกำหนดไว้และไม่เป็นบาปใด ๆ แก่พวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าต่าง
ยินยอมกันในสิ่งนั้น หลังจากที่มิกำหนดคนนั้นขึ้นแท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรง
รอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ”

(อันนิซาอฺ อายะฮฺที่ 24)

1.2.1.3 พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ
فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدْرَهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدْرُهُ مَتَاعًا
بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ﴾

(البقرة : 236)

ความว่า “ไม่มีบาปใด ๆ แก่พวกเจ้า ถ้าหากพวกเจ้าหย่าหญิง โดยที่
พวกเจ้ายังมีได้และต้องพวกนางหรือยังมีได้กำหนดมะฮัรใดๆแก่
พวกนางและจงให้นางได้รับสิ่งที่อำนาจประโยชน์แก่พวกนางโดยที่
หน้าที่ของผู้มั่งมีนั้นคือตามกำลังความสามารถของเขาและหน้าที่ของ
ผู้ยากจนนั้นคือตามกำลังความสามารถของเขาเป็นการให้ประโยชน์
โดยชอบธรรมเป็นสิทธิเหนือผู้กระทำดีทั้งหลาย”

(อัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ : 236)

1.2.1.4 พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ
فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ
بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَانكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرِ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ
أُحْدَانٍ فَإِذَا أَحْصَيْتُمْ أَنْ تَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى
الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ
تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

(النساء: 24)

ความว่า “และผู้ใดในหมู่พวกเจ้าไม่สามารถมีกำลัง ที่จะแต่งงานกับ บรรดาหญิงอิสระที่มีศรัทธาได้ก็จงแต่งงานกับเด็กสาว ของพวกเจ้าที่เป็นผู้ศรัทธาในหมู่ที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครอง และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างที่ในการศรัทธาของพวกเจ้าบางคนในหมู่พวกเจ้านั้นมาจากอีกบางคน ดังนั้นจงแต่งงานกับพวกนางด้วยการอนุมัติจากผู้เป็นนายของพวกนาง และจงให้แก่พวกนางซึ่งสินตอบแทนของพวกนางโดยชอบธรรมในฐานะที่พวกนางเป็นหญิงที่ได้รับการแต่งงานมิใช่เป็นหญิงที่ค้าประเวณี และไม่ใช้หญิงที่ยึดเอาชายเป็นเพื่อนสนิท เมื่อพวกนางได้รับการแต่งงานแล้ว หากพวกนางกระทำความชั่ว พวกนางก็จะได้รับโทษครั้งหนึ่งของโทษที่บรรดาหญิงอิสระได้รับ นั่นสำหรับผู้ในหมู่พวกเจ้าที่กลัวทำชั่วและการที่พวกเจ้าอดกลั้นไว้ได้นั้นเป็นการดีกว่าสำหรับพวกเจ้าและอัลลอฮ์ เป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ (อันนิสาอ์ อายะฮ์ที่ 24)

1.2.2 อัลหะดีษ

สำหรับหะดีษนั้นมีหลากหลายหะดีษที่เกี่ยวข้องแต่ผู้วิจัยเลือกหะดีษดังต่อไปนี้

1. หะดีษที่เล่าจากอะบีชะละมะห์² ไระฎียัลลอฮุอันฮุ

((أَنَّه قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَمْ كَانَ صَدَاقُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَتْ: «كَانَ صَدَاقُهُ لِأَزْوَاجِهِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ أُوقِيَّةً وَنَشًّا» ، قَالَتْ: «أَتَدْرِي مَا النَّشُّ؟» قَالَ: قُلْتُ: لَا، قَالَتْ: «نِصْفُ أُوقِيَّةٍ، فَتِلْكَ خَمْسِمِائَةٌ دِرْهَمٍ، فَهَذَا صَدَاقُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَزْوَاجِهِ»))

² หะดีษนี้ในเศาะฮิฮ์มุสลิมหะดีษเลขที่ (3474) ในกิตาบนิกาฮ บทเศาะดากและยินยอมให้มะฮัรเป็นการสอนอัลกุรอานและแหวนเหล็กและเป็นสิ่งอื่น ๆ ที่มีค่าน้อยหรือมีค่ามาก

(أخرجه مسلم، 3474:1981)

ความว่า “เล่าจากอะบิซะละมะห์ บินอับดุลเราะห์มาน رضي الله عنه ว่า :ข้าพเจ้า ได้ถามอาอิชะห์ رضي الله عنها ว่า มะฮัรของท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ นั้นเท่าไร นางได้กล่าวว่า: มะฮัรของท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ มอบให้แก่บรรดาภริยาของท่าน นั้นสิบสองออนซ์และนัชช์ นางได้กล่าวว่า : เธอรู้ไหมว่านัชช์คืออะไร? ข้าพเจ้าตอบว่า: ไม่รู้ นางจึงกล่าวว่า: ครึ่งออนซ์ ดังนั้น มันก็เท่ากับห้าร้อยดิรฮัม นี่คือนะฮัร ของท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้จ่ายให้แก่บรรดาภริยาของท่าน”

(หะดีษบันทึกโดยMuslim, 3474: 1631)

2.หะดีษที่เล่าจากอานัสบุตรมาลิก³

((أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى عَلِيَّ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أُنْزِرَ صُفْرَةً، فَقَالَ: «مَا هَذَا؟» قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ، قَالَ: فَبَارَكَ اللَّهُ لَكَ، أَوْلَمْ وَلَوْ بِشَاةٍ))

(أخرجه مسلم، 3475 :1981)

ความว่า “แท้จริงท่านนบี ﷺ เห็นรอยสีเหลืองอยู่บนร่างของอับดุลเราะห์มานบุตรเอาฟมีรอยสีเหลืองอยู่⁴ ท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า :โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ฉันได้สมรสแล้วเป็นสตรีคนหนึ่งด้วยน้ำหนักเท่าเมล็ดอินทผลัมเป็นทองคำ ท่านได้กล่าวว่า : ขอให้อัลลอฮ์ทรงเพิ่มพูนให้ท่านจงฉลองการสมรสเถิดแม้ด้วยแพะหนึ่งตัว”

³ หะดีษนี้ในเศาะฮิฮ์มุสลิมหะดีษเลขที่ (3475) ในกิตาบบินากษ บทเสาะดากและยินยอมให้มะฮัรเป็นการสอนอัลกุรอานและแหวนเหล็กและเป็นสิ่งอื่น ๆ ที่มีค่าเล็กน้อยหรือมีมาก

⁴ เป็นเครื่องหอมหญ้าฝรั่นที่ใช้กับผู้เป็นเจ้าสาว (อรุน บุณชม 7/ 76)

(บันทึกโดย Muslim , 1631 : 3475)

จากตัวบทหะดีษข้างต้น พอสรุปได้ว่า มะฮัรเป็นสิ่งที่มีค่าฝ่ายชายต้อง ให้แก่ฝ่ายหญิง(ภรรยา) โดยจะต้องมีค่าพอสมควร เพื่อเป็นการให้เกียรติต่อฝ่ายหญิง ดังนั้นในสภาพปัจจุบัน มะฮัรก็เป็นปัญหาที่จะมีแนวโน้มสูงขึ้น สืบเนื่องมาจากสภาพปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงค่านิยมและการศึกษาของฝ่ายหญิงที่สูงขึ้นประกอบกับสถานะทางสังคมของฝ่ายหญิงมีมากขึ้นในปัจจุบัน จึงส่งผลกระทบต่อหนุ่มสาว คือจะมีจำนวนหนุ่มสาวที่ไม่แต่งงานมากขึ้นในปัจจุบันหรือไม่ก็แต่งงานช้าลง.

1.2.3 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับเอกสารที่เกี่ยวข้องนั้นมีมากตำรากฎหมายอิสลามทุกเล่มพูดถึงเรื่องนี้นั้น หนังสือรรดาธิบายอัลกุรอานเมื่อพูดถึงอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องก็กล่าวรายละเอียดของเรื่องนี้ในด้านต่างๆ เช่นกันหนังสือในตำรากฎหมายอิสลาม ดังต่อไปนี้

1.2.3.1 มะสักรี กาเจ (2548) ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบมะฮัรในกฎหมายอิสลามตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่ สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เนื่องจากผู้เขียนอยากให้ชุมชนได้รับรู้บทบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมะฮัร แนวคิดตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่ได้อย่างกว้างขวางและรอบด้านและเป็นการเปิดโอกาสแก่พวกเขาสามารถเลือกทัศนะใดทัศนะหนึ่งของนักกฎหมายอิสลามที่เห็นว่าถูกต้องและเหมาะสมที่สุดที่จะมาประยุกต์ใช้ในสังคม

สิ่งที่ผู้เขียนวิจัยเล่มนี้มีได้พูดถึง

วิจัยเรื่องนี้ผู้เขียนมิได้กล่าวถึงสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติหรือนำไปใช้ ซึ่งจะแตกต่างกับวิจัยเรื่องนี้ หัวข้องานวิจัยของผู้วิจัยซึ่งจะกล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการกำหนดค่ามะฮัรตามบริบทที่แตกต่างกันของการนำไปใช้ในแต่ละพื้นที่รวมทั้งผลกระทบที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับมะฮัรในปัจจุบัน จนทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในครอบครัวอีกด้วย ดังนั้นปัญหาที่ต้องแก้ไขในปัจจุบันอย่างเร่งด่วน คือมะฮัรที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ และได้เกิดค่านิยมวัตถุในสังคมมุสลิมอันนำไปสู่การขัดต่อเจตนารมณ์ที่แท้จริงในอิสลามได้

1.2.3.2 มะนุรี ะโจะ (พ.ศ. 2548) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องศึกษาและวิเคราะห์หับทบัญญัติและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับมะฮัรในกฎหมายอิสลามตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่ เนื่องจากผู้เขียนเพื่อที่จะทำให้ผู้คนที่สามารถเลือกได้ตามที่พวกเขาเห็นว่าถูกต้องและเหมาะสมที่สุดที่จะมาประยุกต์ใช้ในสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดที่น่าส่งเสริมและสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง

1.2.3.3 ไฟซอน ยิงนิม ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง สิทธิในมะฮัรและสินสอด ภรรยาศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายอิสลามและกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สิ่งที่ผู้เขียนวิจัยเล่มนี้มิได้พูดถึง

ผู้เขียนได้กล่าวในวิทยานิพนธ์จะเป็นการเปรียบเทียบสิทธิของภรรยาในอิสลามและกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นสิทธิในกรณีต่างๆที่เกิดขึ้น เช่นเรียกมะฮัรกรณีการหย่าร้าง เป็นต้น และสิ่งที่ไม่ได้กล่าวในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คือเกี่ยวกับการกำหนดค่ามะฮัร สภาพและปัญหาที่มีผลต่อการกำหนดค่ามะฮัร ใครเป็นผู้ที่กำหนดค่ามะฮัร มะฮัรมีอัตราสูงสุดและต่ำสุดเท่าไร และอะไรคือผลกระทบที่มีผลต่อการกำหนดมะฮัรสูง เป็นต้น

ผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยที่กล่าวมานั้น จะเน้นในเรื่องมะฮัรตามกฎหมายอิสลาม โดยจะกล่าวบทบัญญัติอัลกุรอานและหะดีษ และคำกล่าวของผู้รู้ต่างๆในทางทฤษฎี ซึ่งจะแตกต่างกับวิจัยเล่มนี้ คือจะกล่าวถึงสภาพและปัญหาของมะฮัรในปัจจุบันอีกด้วย เพราะสภาพและปัญหาจะมีความแตกต่างกันตามยุคและสมัยนั้นๆต่างกัน โดยจะเปลี่ยนตามเศรษฐกิจ การศึกษา ค่านิยม ที่ต่างกัน ซึ่งจะมีผลต้องการให้เป็นตัวกำหนดค่ามะฮัรที่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมและยุคสมัย

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัยเรื่อง “มะฮัรในกฎหมายอิสลาม สภาพและปัญหาการปฏิบัติใช้ของมุสลิม ตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา” มีดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับมะฮัรในกฎหมายอิสลาม

1.3.2 เพื่อศึกษา สภาพและปัญหาที่เกี่ยวกับมะฮัรในการนำไปใช้ของมุสลิม ในตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาในการนำไปใช้ของมุสลิมใน ตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยเรื่อง “มะฮัรตามกฎหมายอิสลาม สภาพและปัญหาการปฏิบัติใช้ของมุสลิม ตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ” มีดังนี้

1.4.1 สามารถได้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับมะฮัรในกฎหมายอิสลาม

1.4.2สามารถให้ชุมชนมีโอกาสได้รับรู้เกี่ยวกับมะฮัรที่ถูกต้องที่สุดและสอดคล้องกับการเวลา

1.4.3 สามารถให้ได้รู้ถึงสภาพและปัญหาที่เกี่ยวกับมะฮัรในปัจจุบันของตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

1.4.4 เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษามะฮัรตามหลักกฎหมายอิสลามและบทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้ง จากอัลกุรอานอัลหะดีษ ตำราฟิกฮ์ หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความและเอกสารวิจัยจากหลายๆ สถาบันทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

เนื้อหา มีดังนี้

1. นิยามของมะฮัร

1.1 ความหมายของมะฮัรในเชิงภาษา

1.2 ความหมายของมะฮัรในเชิงวิชาการ

2. บทบัญญัติของมะฮัร

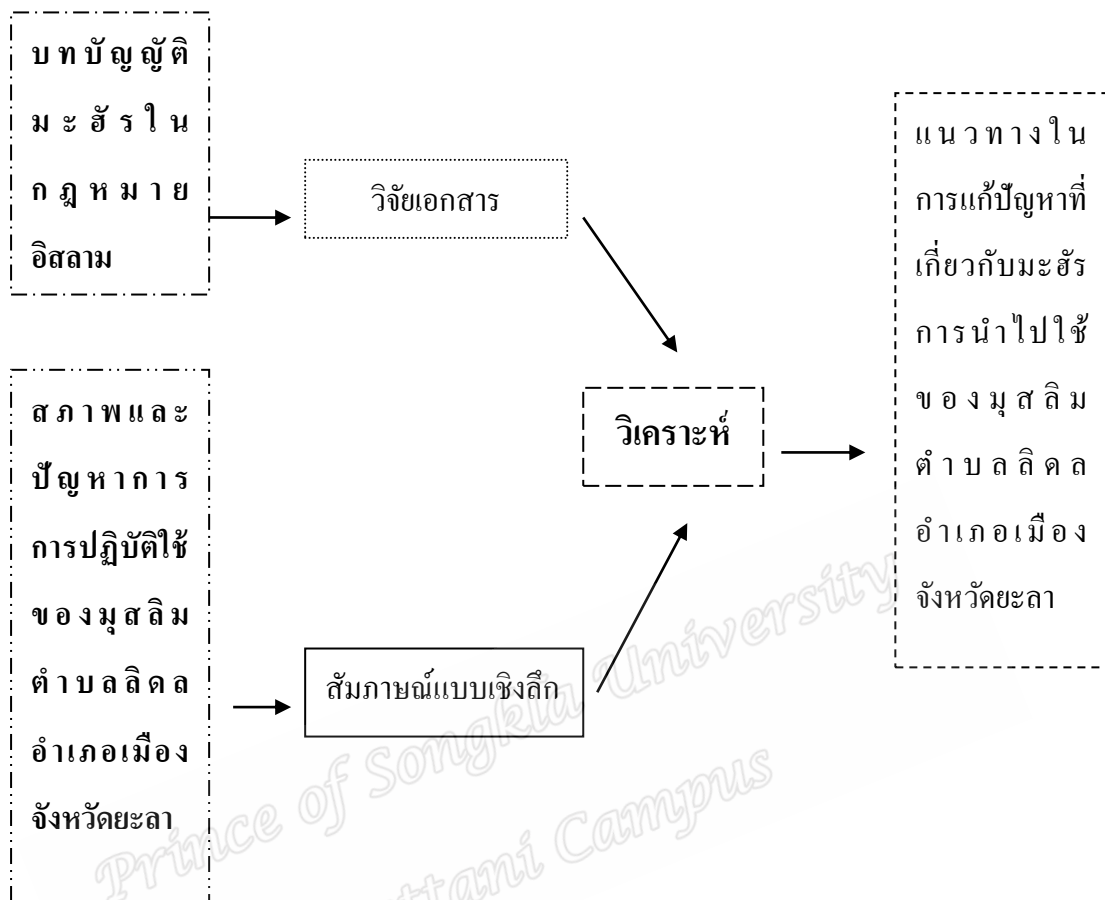
3. ผู้มีสิทธิในค่ามะฮัร
4. ใครคือผู้กำหนดมะฮัร
  - 4.1 ช่วงเวลาทำสัญญาสมรส
  - 4.2 การกำหนดอัตรามะฮัร
5. การกำหนดอัตรามะฮัร
  - 5.1 อัตราต่ำสุดของมะฮัร
  - 5.2 ไม่มีการกำหนดอัตราสูงสุดของมะฮัร
  - 5.3 อัตราขั้นสูงสุดของมะฮัร
  - 5.4 สาเหตุที่ทำให้เรียกค่ามะฮัรสูง
  - 5.5 ผลที่เกิดจากมะฮัรสูง
6. สิ่งที่น่ามาระบุเป็นมะฮัร
  - 6.1 สิ่งที่น่ามาเป็นมะฮัร ได้ตามทัศนะมัซฮับชาฟีอี
  - 6.2 สิ่งที่น่ามาเป็นมะฮัร ได้ตามทัศนะมัซฮับหะนะฟี
  - 6.3 สิ่งที่น่ามาเป็นมะฮัร ได้ตามทัศนะมัซฮับมาลิกีย์
7. ประเภทของของมะฮัร
  - 7.1 มะฮัรมุสลัมา
  - 7.2 มะฮัรมิฮิล

1.5.2 ด้านสถานที่

ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลจริงจากครอบครัวที่มีบุตรสาวแต่งงานแล้ว ในตำบล ลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นลักษณะการวิจัยที่เข้าไปสัมภาษณ์ทำความเข้าใจกับบุคคลที่มี ประสบการณ์จริงจากการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนนั้น

1.5.3 กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดพื้นฐานในการวิจัยหัวข้อ “มะฮัรในกฎหมายอิสลาม:สภาพและปัญหา การปฏิบัติใช้ของมุสลิม ตำบลลิดล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา”

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ ดังนี้

1.6.1 การอ้างอิงอัลกุรอานผู้วิจัยจะใช้มาตรฐานการอ้างอิงโดยระบุชื่อสุเราะฮ์และลำดับอายะฮ์ เช่น สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 236 ว่า

1.6.2 การอ้างอิงอัลหะดีษผู้วิจัยจะอ้างถึงผู้บันทึกหะดีษและหมายเลขหะดีษ เช่น (หะดีษบันทึกโดย al-Tirmidhiy หะดีษหมายเลข 2516)

1.6.3 การแปลและการอธิบายความหมายอายะฮ์อัลกุรอานเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะยึดคำกัร้อลกุรอานพร้อมความหมายของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย ซึ่งจัดพิมพ์และเผยแพร่โดยศูนย์กษัตริย์ฟะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮ์ มุบนาวะเราะฮ์ ฮ.ศ.1419

1.6.4 การแปลคำรายนั่งสี่และเอกสารต่างๆที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวม และจะคงรักษาความหมายของข้อความเดิมอย่างสมบูรณ์ที่สุด

1.6.5 การปริวรรตอักษรอาหรับ – ไทย และ อาหรับ – อังกฤษ ผู้วิจัยจะใช้อักษรที่เทียบโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตารางปริวรรตอักษรของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

1.6.6 การอ้างอิงผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงแบบนาม – ปี (Author – Date) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงในวงเล็บ (.....)

1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

1.7.1 หลังจากคำว่า “อัลลอฮ์” ใช้สัญลักษณ์ ﷻ อ่านว่าสุบหานะฮฺวะตะอะลา เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์แปลว่า อัลลอฮ์ผู้มหัศจรรย์ และสูงส่งยิ่ง

1.7.2 หลังจากคำว่า “เราะฮูต” ใช้สัญลักษณ์ ﷺ อ่านว่า คีอ์ลัดลลอฮฺอะลยฮิวะสลัลัมเป็นพรภานาที่ชาวมุสลิม กล่าวแต่ท่านนบีมุฮัมมัดซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์โปรดประทานพรและความสันติสุขแก่ท่านด้วยเทอญ”

1.7.3 หลังจากคำว่าเศาะฮาบะฮฺ ﷺ อ่านว่าเราะฎียัลลอฮฺอันฮุเป็นพรภานาที่ชาวมุสลิมกล่าวแต่บรรดาเศาะฮาบะฮฺแปลว่า ขออัลลอฮ์ ทรงโปรดปรานในตัวของเขาเถิด

1.7.4 ใช้วงเล็บดอกไม้ ﷻ ใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.7.5 ใช้วงเล็บคู่ ((.....)) ใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

1.7.6 (.....) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.7.7 “.....” อัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลหะดีษ ชื่อหนังสือ และประโยคคำพูด

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้บางคำทับศัพท์เป็นภาษาอาหรับซึ่งแต่ละคำมีความหมายดังต่อไปนี้

1.8.1 มะฮัร (مهر) หมายถึง ทรัพย์สินที่ฝ่ายชายวาญิบต้องจ่ายให้แก่สตรีด้วยสาเหตุมาจากการสมรสหรือการร่วมประเวณี

1.8.2 มะฮัรมุสัมมา (مهر مسمی) หมายถึง ทรัพย์สินที่ได้กำหนดไว้ก่อนทำสัญญาสมรสหรือกำหนดไว้หลังจากทำสัญญาสมรสเสร็จสมบูรณ์แล้ว

1.8.3 มะฮัรมิยิล (مهر مئیل) หมายถึง มะฮัรของสตรีผู้หนึ่งที่เท่าเทียมกับภรรยาตอนทำสัญญาสมรสจากตระกูลของบิดาไม่ใช่ตระกูลของมารดา

1.8.4 มัชฮับ (مذهب) หมายถึง สำนักกฎหมายอิสลามซึ่งมีกรอบแนวทางเฉพาะวินิจฉัยบทบัญญัติต่างๆที่เป็นข้อปฏิบัติแต่ละสำนัก มัชฮับที่ส่วนมากคือ มัชฮับหะนะฟียะ มัชฮับมาลิกีย์ มัชฮับชาฟีอียะ มัชฮับฮัมบะลีย์

1.9 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Indepth Interview)

1.9.1 วิจัยเอกสาร : ผู้วิจัยรวบรวมอายะฮ์ในคัมภีร์อัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับมะฮัรตามหลักกฎหมายอิสลาม รวมถึงทัศนะของนักวิชาการอิสลามและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมะฮัร

ประเภทของเอกสารที่เลือก

1.9.1.1 เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) มีดังนี้

- 1.คัมภีร์อัลกุรอาน และหนังสือตัฟซีรอัลกุรอาน
- 2.หนังสืออัลหะดีษ
- 3.ตำราฟิคุฮ์ของบรรดามัชฮับทั้งสี่ ได้แก่ มัชฮับหะนะฟียะ

มัชฮับมาลิกีย์ มัชฮับชาฟีอี และมัชฮับฮัมบะลี นักวิชาการอิสลามที่เกี่ยวข้องกับมะฮัร เช่น บิดาอิอู อัลเศาะนาอิอู บิดาอะตุลมุญญ์ตะฮิด อัลมััจญ์มูอู อัลมุฆนี เป็นต้น

1.9.1.2 เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) มีดังนี้

1. เอกสาร วิทยานิพนธ์ วิจัย บทความ และวารสารที่เกี่ยวข้องกับมะฮัรตามกฎหมายอิสลาม

2. หนังสือพจนานุกรมอธิบายศัพท์

1.9.2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการเลือกสัมภาษณ์ครอบครัวมุสลิมที่มีบุตรสาวแต่งงานแล้วขีลึบครอบครัวเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของมะฮัร ผู้วิจัยจึงกำหนดครอบครัวประชากรดังต่อไปนี้

1. อิมามมัศยิดตำบลลิคด
2. บิลาลมัศยิดตำบลลิคด
3. เคาะฎีบมัศยิดตำบลลิคด
4. โต๊ะครูสถาบันปอเนาะการศึกษาตำบลลิคด
5. ครูสอนศาสนาและสามัญ โรงเรียนประจำที่พิทยาตำบลลิคด
6. ชาวบ้าน ตำบลลิคด

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีลักษณะร่วมคือลักษณะครอบครัวที่มีบุตรสาวแต่งงานแล้วซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1. อิมามมัศยิดตำบลลิคด จำนวน 1 คน
2. บิลาลมัศยิดตำบลลิคด จำนวน 1 คน
3. เคาะฎีบมัศยิดตำบลลิคด จำนวน 1 คน
4. โต๊ะครูสถาบันปอเนาะการศึกษาตำบลลิคด จำนวน 2 คน
5. ครูสอนศาสนาและสามัญ โรงเรียนประจำที่พิทยาตำบลลิคด

จำนวน 5 คน

6. ชาวบ้านตำบลลิคด จำนวน 10 คน

1.9.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตศึกษาอะฮ์ลุลกุรอานและหะดีษที่เกี่ยวข้องกับมะฮัรในอิสลาม

1. ศึกษาคัมภีร์หรือหนังสืออธิบายอัลกุรอาน เช่น คัมภีร์
2. อิบน์กาซีร คัมภีร์กุฎบียะ เป็นต้น ตลอดจนศึกษาอธิบายของ
หะดีษพัศตุลบารี สุนันอะบีอับดุลาค เป็นต้น
3. ศึกษาตำราและหนังสือในกฎหมายอิสลามในสมัยมัชฮับ ได้แก่
มัชฮับหะนะฟียะ มาลิกียะ ชาฟีอียะ และฮัมบะลียะ
4. หนังสือของนักวิชาการร่วมสมัย เช่น ยูซุฟ เกาะรอฎอวียะ
หะลาลและหะรอมในอิสลาม วะฮ์บะฮ์ ฟิกฮุสสุนนะฮ์ เป็นต้น
5. ศึกษาบทความวิจัย บทความที่เผยแพร่ในวารสารต่างๆ
6. ศึกษาในเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับมะฮัรในกฎหมายอิสลาม
7. เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

1.9.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์และการนำเสนอผลข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการประมวลเนื้อหาสาระที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันนำเสนอผลในรูปแบบการบรรยาย ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดกลุ่มข้อมูล (Clustering) เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมะฮัรในการนำไปใช้ของมุสลิมตำบลลิคิล อำเภอมือง จังหวัดยะลา ทั้งนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงกรอบแนวคิดที่นำมาใช้เป็นสำคัญ

1.6.5 แหล่งศึกษาค้นคว้า

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. หอสมุดจอห์น เอฟ เคเนดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยา
เขตปัตตานี
3. ห้องสมุดวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
4. ฐานข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ เช่น TDC เป็นต้น
5. เว็บไซต์ต่างๆ